

„CULTURA ȘI VOCAȚIA UNUI OM”

„De ce să nu venim cu ce avem de apreciat?!”

De vorbă cu Victor Rebengiuc

Lucia Dărămuș: Ce înseamnă pentru dumneavoastră, domnule Victor Rebengiuc, arta, teatrul, cultura. Sunteți un mare om de teatru.

Victor Rebengiuc: În primul rând, aș vrea să spun că nu mă consider un mare om de teatru, de cultură. Sunt doar un actor și atât. Un actor care aspiră. Dar mai bine hai să vorbim despre ceea ce se întâmplă în Clujul zilelor de astăzi, despre festivalul gândit și păstorit de Tudor Giurgiu.

L.D.: L-ați avut student... i-ați fost maestru.

V.R.: Da, l-am avut student... nu, nu i-am fost maestru, i-am fost rector. L-am cunoscut și apreciat chiar de atunci, din studenție. Un băiat minunat. A făcut o treabă bună, iacă, la acest festival sunt invitate filme bune, filme de prestigiu, la nivelul festivalurilor internaționale. Oameni, actori, regizori importanți, festivalul câpătând în felul acesta un gir, pe care alte festivaluri nu-l au în România. Au fost prezentate multe filme bune și foarte bune. O să par lipsit de modestie, de data aceasta, însă, se cuvine să amintesc de filmul în care joc și eu, ultimul de lung metraj în care joc, în regia lui Lucian Pintilie, care se numește *Niki Ardelean, colonel în rezervă*. Sala a fost plină și, cu o imensă bucurie o spun, filmul a fost foarte bine primit, apreciat, aplaudat îndelung, încât, la sfârșit, nu mai știam ce să fac... îmi venea să dispar. Din păcate, filmele românești au o participare foarte slabă. Sunt numai câteva filme făcute de tineri, filme de scurt metraj, premiate, fără îndoială, cu premii importante la festivaluri internaționale. Există un *Urs de aur* pentru scurt-metraj luat la Berlin, pentru Cristi Puiu, un film în care joc și eu. Este vorba de Palme d'Or pe care l-a luat Cătălin Mitulescu la Cannes, cu un scurt metraj și încă vreo câteva filme premiate la alte diverse festivaluri, dar filme de lung-metraj, făcute de așa-ziși regizori consacrați nu s-au prezentat. S-au anunțat și pe urmă s-au retras, nu știu din ce motive, așa că *Zilele filmului românesc* vor fi cam văduvite de filme românești.

L.D.: Pentru cei care nu au văzut filmul în care jucați dumneavoastră, ce propune acesta, ce subiect tratează?

V.R.: E greu de povestit. E vorba despre povestea unui om ca mine, ca oricine...

L.D.: ...social, istoric...

V.R.: Nu, e un film de actualitate. Un film despre viața unui om, despre problemele pe care le are, un om de vârsta mea, un colonel ieșit la pensie, care are doi copii, un băiat și-o fată, unul din copii, băiatul, îi moare printr-un

accident, fata pleacă în străinătate și se întâmplă ce se întâmplă cu el... Filmul trebuie văzut, e drama unui om, aflat în conjuncturi ale vieții cât se poate de actuale.

L.D.: Voi face acum o scurtă divagație, însă necesară, chiar dacă plicticoasă pentru unii. Arta – Cultura – Știința. Cultura stă la baza omenescului, ia forme diverse de manifestare, mai ales astăzi, când avem de-a face cu o explozie a imaginii, desigur o nouă formă de manifestare culturală. Însă, fără marea cultură, cultura antică, cea modernă nu și-ar găsi identitatea, nu s-ar recunoaște. Am în vedere în primul rând cultura greacă, clasică, un amestec de trăsături indoeuropene, pe care poporul grec le avea în momentul în care a coborât din Balcani, în valuri succesive și de cultură mediteraneană, pe care a găsit-o în locul unde s-a stabilit. Influențe au primit și de la fenicieni și egipteni. Așa se face că sub o covârșitoare influență culturală, dicționarul grec este de două ori mai gros decât cel latin. Sărăcia unei limbi o simt în special scriitorii de ieri și de astăzi. Bunăoară, Lucretius în *De rerum natura* 1 136 spunea: „nu mă amăgesc că descoperirile ascunse ale grecilor nu ar fi greu de arătat în versuri latinești. Din pricina multor cuvinte noi, trebuincioase, din pricina sărăciei limbii și a noutății subiectului.” Cultura, arta, știința, devenite un *modus vivendi* salvează până la urmă omul chiar de el însuși. Nu degeaba, Hipocrates, medicul, cu mult în urmă, făcea referire la specificitatea și utilitatea artei. Câți, oare, se mai gândesc astăzi la autenticitatea vieții?! E la modă astăzi și dă bine să rostești cuvintele celebre spuse de Caesar, la trecerea Rubiconului: „*Alea iacta est!*” Câți știu, însă, că ele au fost rostite în greacă: „*aneriphtho kubos*”. Mulți sunt tentați să întrebe...la ce bun astăzi cultura unor limbi „moarte”? Ei bine, autenticul om de cultură, mă refer aici la termenul extins, însemnând muzica, pictura, teatru, științele, literatura..., va ști să se întoarcă la izvor, elemente ale culturii antice găsindu-se astăzi în toate domeniile, în știință, în arta cinematografică, poezie etc.? Domnule Rebengiuc, oricâtă modestie ați avea, nu puteți tăgădui că n-ați fi un om de cultură, un om de artă... Spuneți, vă rog, în arta europeană, ce rol joacă arta românească, așa cum judecă profesorul Rebengiuc?

V.R.: Drept, un expozeu lung despre artă... Vorbind despre noi, arta românească este capabilă să țină piept și să se bată de la egal la egal cu arta europeană, slavă Domnului. Există atâtea exemple și atâția oameni recunoscuți în lume, a căror operă este remarcată și iubită în întreaga lume, așa că nu există nici un fel de ruptură,

de respingere din partea culturii europene. Noi facem parte din cultura europeană. Ca atare suntem recunoscuți.

L.D. ...îmi trece prin minte volumul lui Ionescu, *Non*, apărut la Galimard, în care autorul acuză cultura română ca fiind lipsită de originalitate...

V.R.: Depinde, e drept, sunt scriitori lipsiți de originalitate, lipsiți de talent, mai sunt din păcate și plagiatori... dar există mulți scriitori și creatori autentici, care se pot impune prin opera lor. De ce să nu venim cu ce avem de apreciat?! Marin Preda...romanele lui sunt extraordinare, trebuie doar să știm cum să-l scoatem în lume, că despre asta e vorba. Într-o ecranizare după unul din romanele lui am jucat și eu. Pe Marin Preda l-am și cunoscut. Însă, nu pot avea aprecierile lui despre ceea ce s-a întâmplat în film, pentru că murise. Rebreanu, să nu-l uităm. Sunt mulți scriitori români care au ce spune prin ceea ce au scris. Nu mă refer la cei care deja sunt acolo, în Panteon, recunoscuți, ci la cei cărora timpul nu le-a fost prielnic și au rămas doar între granițele unei culturi, mă refer la cei care încă sunt în viață... Slavă Domnului, nu ne putem plânge, trebuie doar să știm să-i scoatem afară.

L.D: Despre dăruire. Pentru mine, creatorul trebuie să vadă lumea în toate variațiile ei. Dăruire fără limite, amestec de joc, inocență, maturitate, talent și meșteșug, copilărie, profunzime. Sic itur ad astra! Cum vede actorul lumea?

V.R.: Actorul... actorul... ca pe o sursă de inspirație. Eu sunt tot timpul cu ochii larg deschiși în jurul meu, pentru ca să văd, să văd... Văd chipuri umane, văd ticuri umane și pe toate acestea le înmagazinez într-o bibliotecă de date, care există în mine și atunci când am nevoie de ele le scot pentru personaje anume pe care le am de interpretat. Găsesc în biblioteca mea de date, internă, lucruri care să ajute la crearea unui personaj.

L.D.: Scrieți?

V.R.: Nu, m-a ferit Dumnezeu!

L.D. „Dănuie fără sfârșit fala ce stă în talent”, spune un vers latin. Complexitatea unui personaj cum se pliază pe cea a unui actor, a unui interpret? Desigur, vorbind de talent. Când își asumă rolul lui Xerxes, de exemplu, strigătul lui, drama lui, hubrisul acestuia, poate manipula la un moment dat actorul, personalitatea lui?

V.R.: Despre talent e vorba, tocmai despre talent. Dar nu, nu are voie să se lase manipulat de complexitatea personajului, a măștii, indiferent de cât de mare e masca asumată. Actorul este și el un meseriaș. Nu, nu pot să spun că după ce am terminat cu personajul aș intra în drama lui, în personalitatea lui, nu, nu există așa ceva. Există actori care se arată copleșiți de efortul lor, de trăire, păstrând încă pe umerii lor o greutate. Astea sunt fițe. E un lucru greu actoria, dar asta nu-ți zdruncină mintea. Trebuie să cunoști sufletul omului, trebuie să cunoști puțină psihologie, cultură, multă cultură și talent. Doar în cazuri excepționale, de exagerare, s-ar putea întâmpla... dar, deja ar fi o nebunie. Talentul e un dar. Mie mi-a spus părintele meu sufletesc, duhovnicesc, că noi, actorii, avem dar de la Dumnezeu, harul nu-l au decât preoții.

L.D.: Cât este ludic și cât este realitate în ceea

ce faceți? Horatius spunea: „in ludo pectora nostra patent” – în timpul jocului, inimile noastre se deschid.

V.R.: Ei, e greu de spus... nu e chiar ca în laborator...

L.D.: În sens metaforic...

V.R.: Pentru mine e bucuria jocului. Întotdeauna e joc. Chiar și atunci când joci o dramă, un personaj tragic, trebuie să ai bucuria jocului de-al expune, bucuria de a-l arăta, de-al trăi, ca să poată să treacă rampa, să poată să convingă spectatorii. Ludicul nu înseamnă numai joacă, glumă, ci tocmai această bucurie a lui, de a fi arătat, dorința de a juca bine, de a fi autentic. Fără autenticitate nu se poate, totul e fals. În momentul în care nu ai adevăr în joc, totul devine fals.

L.D.: Ce citește Victor Rebengiuc?

V.R.: Uite, o carte care m-a interesat foarte mult pentru că eram și eu implicat în ea, e cartea domnului Lucian Pintilie, *Bric-a-brac* se numește. Am citit cu plăcere Pleșu, *Despre îngeri*, Ileana Mălăncioiu

L.D.: *Jurnalele*, bănuiesc

V.R.: Da, *Jurnalele* ei ultime. Există încă o carte, pe care încă n-am citit-o, dar o am, e în plan s-o citesc, *Viața lui Luis Bunuel*. Are un loc aparte în cinematografie.

L.D.: Închei prin a-l cita pe profesorul meu într-ale literaturii grecești, Mihail Nasta, care spunea: „te naști sau nu te naști poet, te naști sau nu te naști muzician, te naști sau nu te naști pictor, te naști sau nu te naști actor.” Și Victor Rebengiuc s-a născut actor și nu obosește să devină puțin câte puțin, în fiecare zi, actor, pentru a intra în jocul de început, să se facă actor. Și s-a făcut actor.